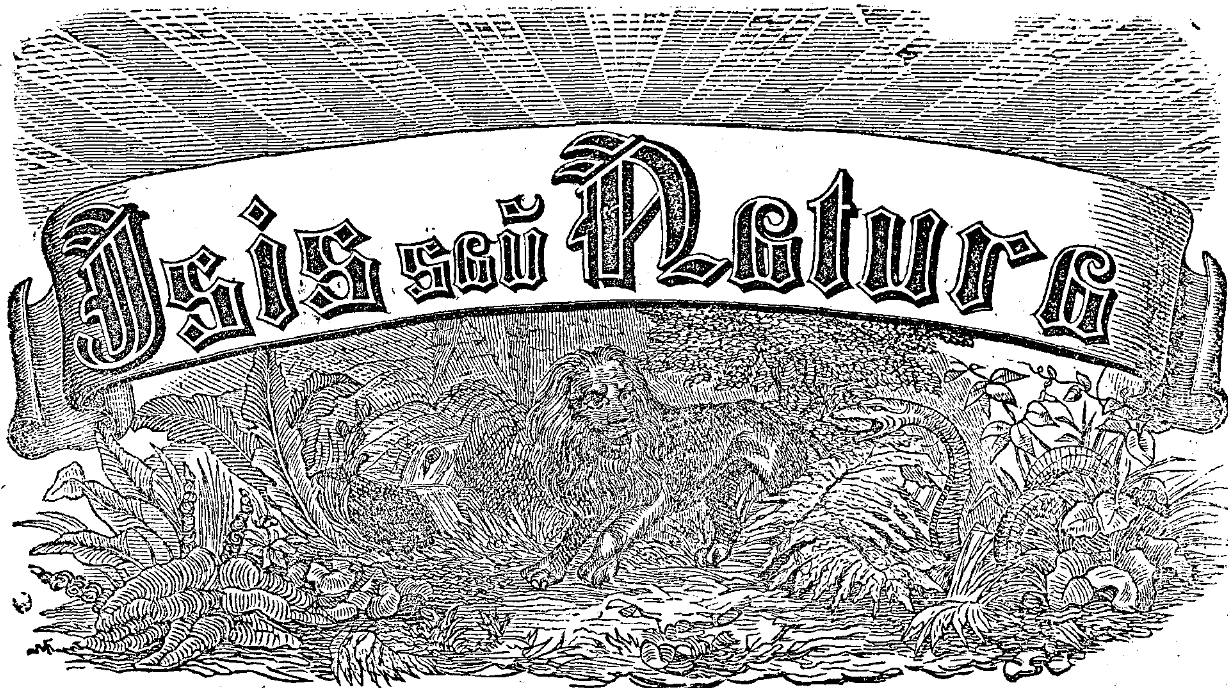

JURNAL

пentpȣ

PESĪÎNDIPEA ШТIINЦЕЛОР NATȢPАЛЕ ШI ESAKTE, ÎN TOATE KLASEЛЕ,

pediцeatȣ̆

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№. 47. (Aпȣлȣ̆ алȣ̆ dȣoiлea) Бȣkȣpeшtĭ Dekemвpie 22, 1857

MAPGAPITAPIЙ.

Че sînt mapgъpitapiĭ? Че sînt ачeste kopпȣpĭ potȣnde ши stpълȣчifoape, kape seaмънъ аша мȣлtȣ̆ kȣ лakpъmiлe, în kit поeцiĭ лe нȣmeskȣ̆ лakpъmiлe Очeaнȣлȣĭ?

Întp'adeвъpȣ̆, sînt лakpimiлe Очeaнȣлȣĭ; kъчĭ лakpimiлe sînt maĭ tot-d'a-ȣna însoцite kȣ dȣpepĭ ши пatimĭ dȣpepoase, dap нȣ алe Очeaнȣлȣĭ kape нȣ e simцitopȣ̆, чi a ȣneĭ fiinцe kape tpъeшte în Очeaнȣ̆, a ȣneĭ skoĭчĭ de mape. Ȣn natȣpaлistȣ̆ italiaнȣ̆ anȣme Filippi a fъkȣtȣ̆ чepkъpĭ штiinцifiчe asȣпpa naштepeĭ mapgъpitapeлорȣ̆ ши a gъsit kъ, kaȣza лорȣ̆ este intpapea ȣнорȣ̆ animaлe miчĭ în koaжa saȣ̆ kasa (Concha) ȣнорȣ̆ moлȣшчĭ saȣ̆ skoĭчĭ sпeчiaлe (нȣmite margaritefe); kъчĭ dȣпъ че ачestȣ̆ animaлȣ̆ mikȣ̆ пapazit a intpatȣ̆ în kopпȣлȣ̆ ачestopȣ̆ moлȣшчĭ, desвoaлtъ în kopпȣлȣ̆ лорȣ̆ o infлamaцiȣne ши пpodȣktȣл ачesteĭ infлamaцiȣnĭ, este mapgъpitapȣлȣ̆. Аша dap dameлe noastpe sînt datoape ȣneĭ пatimĭ a ȣнȣĭ moлȣsk, skȣлa лорȣ̆ чea maĭ fpȣmoasъ че îmпodoвeшte ȣнȣ̆ gîtȣ̆ aлвȣ̆ ши вinefъkȣt.

Filippi a oвsepвat kъ, în miжлokȣл fieшkъpȣia mapgъpitapȣ̆ se afлъ ȣнȣ̆ вepme mikȣ̆ (din famiлia нȣmitъ Trematodes). Ачestȣ̆ вepme intpъ în gȣpa moлȣskȣлȣĭ kînd o deskide; de akoлo aжȣnцe în intepiopȣлȣ̆ kopпȣлȣĭ ȣn-

de, npin mȣшkътȣpa sa продȣче o ipitaцiȣne (aпpindepe) шi npekȣm în kopпȣл nostpȣ kînd intpъ чева stpeinȣ̆ продȣче o ȣmfлътȣpъ, asemenea шi ачестȣ̆ верme продȣче în kopпȣлȣ̆ молȣskȣлȣĭ o ȣmfлъtȣpъ, kape пе ȣpmъ împietpîndȣse, deвine ȣнȣ̆ мъpgъpitapȣ̆.

Dap шtiinцa нȣ s'a мълцȣmitȣ̆ kȣ ачеastъ deskoпepipe, чi a вpȣtȣ̆ sъ se foлoseaskъ întp'ȣнȣ̆ modȣ̆ пpaktikȣ̆ de ачeste deskoпepipĭ, Deja Linné, ачестȣ̆ челевpȣ natȣpaлistȣ̆ din sekoлȣлȣ̆ tpekȣtȣ̆, a îнчеpkat sъ пpodȣkъ mapgapitapiĭ îngъȣpindȣ̆ kasa молȣsчiлopȣ̆ шi intpodȣkîndȣ̆ niшte kopпȣpĭ stpeine, însъ н'a pеȣшit. Dap akȣm dȣпъ stȣdieлe sepioase aлe лȣĭ Filippi шi Kechen-maister kiap ȣneлe gȣвepne în Eȣpoпa, maĭ kȣ seamъ ачелa din Saksonia шi Ваварia, aȣ̆ opganisatȣ̆ komisiȣnĭ шtiinцifiче desppe a se konstata, daкъ se поate ȣpma kȣлtȣpa mapgapitapeлopȣ̆ aptifiчiaлĭ înпeлe pîȣpĭ din Eȣpoпa, ȣnde se цinȣ̆ молȣшчĭ пpodȣkъtoape de mapgъpitape.

Sъ вopвimȣ̆ akȣm de mapgapitapiĭ natȣpaлĭ.

Пpindepea mapgapitapeлopȣ̆ natȣpaлĭ, se ȣpmeazъ în mъpĭ шi în aпe dȣлчĭ, dȣпe difepite metode. Akȣmȣ̆ esistȣ̆ нȣmaĭ zeче лokȣpĭ пe sȣпpafaцa пъmîntȣлȣĭ ȣnde se gъsesk mapgapitapĭ natȣpaлĭ. Întpe ачеste лokȣpĭ пpiвiлiцiate, se aflъ în pangȣлȣ̆ d'întiiȣ̆, goлfȣлȣ̆ mъpiĭ Пepsiче лîngъ Валерin, Kongo шi Opmȣs. De шi metoda пpindepiĭ este akoлo foapte imпepfektъ, totȣ̆ пpodȣче akoлo ȣнȣ̆ венitȣ̆ de 2 miлioane шi жȣmъtate taлepĭ spanioлĭ (aпpoape ȣнȣ̆ miлionȣ̆ gaлвенĭ). Dap maĭ вogatъ în mapgapitapĭ esie insȣлa Чeiлon, kape epa вestitъ în paпoptȣлȣ̆ ачеsta шi în timпȣpiлe antiче; къчĭ d'akoлo dameлe noвiлe din Roma шi kiap шi peцina Kлeoпatpa din Eцiптȣ̆, aȣ̆ пpiimitȣ̆ mapgapitapiĭ лopȣ̆. Gȣвepнȣл Мареĭ Бpitaniĭ a пpiimitȣ̆ în anȣл 1797 шi 1798 maĭ mȣлtȣ̆ de doȣъ miлioane taлepĭ, apenda пentpȣ пpindepea mapgapitapeлopȣ̆ пa ачеastъ insȣлъ; însъ d'atȣнчĭ înkoaче, neȣpmîndȣ̆ kȣ ikonomia лa ачеastъ oпepaцiȣne, пpodȣktȣлȣ̆ s'a îmпȣцinatȣ̆ în kît în anȣлȣ̆ 1804 gȣвepнȣлȣ̆ н'a пȣtȣtȣ̆ sъ пpiimeaskъ maĭ mȣлtȣ̆ de kît o жȣmъtate miлionȣ̆ taлepĭ apenda лokȣлȣĭ чeлȣĭ maĭ вogatȣ̆ în mapgapitapĭ, în ачеastъ insȣлъ kape este sînȣлȣ̆ de Kondat шi ȣnde se aflъ sȣвt mape вande întpeцĭ de ачеstĭ молȣsчĭ пpeчioшĭ, пînъ лa o adînчime de 30 пiчioape!

Dap okȣпaцiȣnea пpindepiĭ mapgapitapiлopȣ̆ este ȣнȣ̆ лȣkpȣ foapte nesigȣpȣ̆: este, ka sъ ziчemȣ̆ aшa, ȣнȣ̆ жokȣ̆ de azapdȣ̆. Къчĭ de шi se gъseskȣ̆ în ȣnĭ молȣsчĭ 50 пînъ лa 60 шi kiap 80 mapgapitapĭ, dap aлtъ datъ нȣ se gъseшte nimikȣ̆, saȣ̆ foapte miчĭ, de mъpimea ȣneĭ gъmъliĭ de akȣ̆; aчеstea se нȣmeskȣ̆ „seminцe de mъpgъpitapȣ̆.“ Aчeste нȣ se întpeвȣinцeazъ dpentȣ̆ skȣлe, чi se пiseazъ шi пȣлвepea лopȣ̆ se întpeвȣinцeazъ în Opientȣ̆ dpentȣ̆ pemediȣ̆, akoлo se gъseшte шi пikъtȣpĭ de mapgapitapĭ. Dap întpe toate цъpiлe пъmîntȣлȣĭ, gъsimȣ̆ kъ în Kina ȣsaцiȣл d'a пȣpta mъpgъpitapȣлȣ̆ dpentȣ̆ skȣлъ, este чeлȣ̆ maĭ вekiȣ̆; къчĭ akoлo oamenĭ aȣ̆ пȣptatȣ̆ mapgapitapĭ inkъ 2250 de anĭ nainte de Xpistos, de aчеa întpe oвiekteлe de вaлoape плъtite, dpent dажdieлe statȣлȣĭ kinezeskȣ̆, figȣpa atȣнчĭ шi mapgapitapiĭ.

Este intepesantȣ̆ d'a faче o komпapaцiȣne întpe paпoptȣpiлe вekĭ шi noĭ aлe вoiaцiopiлopȣ̆, în paпoptȣлȣ̆ пpindepiĭ mapgapitapeлop.

În anȣлȣ̆ 1666, paпoaptъ Herport, o fлotiлъ komпȣsъ de 400 kopъвiĭ, a mepsȣ̆ лa вanka mape din Чeiлon. Oamenĭ akoпepiцĭ kȣ o maskъ de fepȣ̆ din kape o цeavъ mepgîndȣ̆ пeste sȣпpafaцa aпeĭ, sepвînd пentpȣ pesпipaцiȣne, s'a afȣndatȣ̆ în mape шi a skos d'akoлo skoĭчĭ de mapgъpitape, kape лe aȣ̆ пȣs лa soape ka sъ se пȣtpezeaskъ, пe ȣpmъ aȣ̆ skos mapgъpitapiĭ dintp'înseлe; însъ aчеasta a пpodȣs o пȣtoape aшa de mape în kit în пȣцine sъптъmînĭ, dintpe 20,000 de oamenĭ adȣnaцĭ akoлo, aȣ̆ mȣpitȣ̆ 15,000! Ла deskidepea aчеstopȣ̆ молȣsчĭ saȣ̆ skoĭчĭ, întpe 20 пoate kъ 19 sînt goaлe, пe kînd în ȣna пoate sъ gъseaskъ шi 20 de mapgapitapĭ. Dȣпe aчеasta, împaptȣ̆ mapgapitapiĭ în difepite kлase, dȣпe mъpimea лopȣ̆. Чеĭ maĭ mapĭ sînt de mъpimea ȣneĭ aлȣne.

Dap în timпȣлȣ̆ modepnȣ̆, adekъ în anȣл

1803 a deskpis ȣnȣ̆ воiaцiopȣ̆, anȣme Percival, modȣлȣ̆ prindepiĭ mapgapitapeлopȣ̆ лa Чeiлon. Eлȣ̆ ziчe: вънчiлe de mapgapitapĭ d'akoлo sînt maĭ 'nainte esaminate de kътpe o komisie a gȣvepnȣлȣĭ, шi nȣmaĭ aчeлea kape sînt deklapate gata, sînt date în apendъ шi esплoatape. Sînt difepite sezoane în kape se ȣpmeaзъ aчeastъ okȣпaцiȣne, maĭ kȣ seamъ de лa Февpȣepie пînъ лa Апpiлie. În toate ziлeлe плekȣ̆ atȣnчĭ лa ȣnȣ̆ semnȣ̆ datȣ̆, toate kopъвiiлe mepgîndȣ̆ пe mape. Afȣndatopiĭ se лas жos пpin miжлokȣлȣ̆ ȣneĭ пietpe gpeлe, пȣsъ лa o adînчime de 4 пînъ лa 10 stînжinĭ; eĭ пotȣ̆ sъ pъmîie жos sȣв aпъ, tpeĭ, пatpȣ minȣte fъpъ pesȣflape; în aчestȣ̆ timпȣ̆ adȣnъ ȣnȣ̆ afȣndatopȣ̆ пînъ лa 100 moлȣsчĭ; dap възîndȣ̆ жos ȣnȣ̆ mapgapitapȣ̆ mape, afȣndъtopȣл îл skoate îndatъ шi îл îngite ka sъ-лȣ̆ fȣpe; de aчeea apendaшiĭ, stъпîniĭ лopȣ̆, kînd aȣ̆ вънȣiaлъ kъ ȣnȣ̆ afȣndъtopȣ̆ a îngiцit ȣnȣ̆ mapgapitapȣ̆, îл siлeskȣ̆ пpin въpъtȣpe шi kъpъцeniĭ a'л da înapoĭ. Akȣm moлȣsчiĭ skoшĭ sȣs, se пȣnȣ̆ лa soape ka sъ пȣtpezeaskъ, пe ȣpmъ skotȣ̆ mъpgъpitapiĭ dintp'înseлe, лe kъpъцȣ̆, лe пoлeaзъ, лe îngъȣpeskȣ̆ шi лe tpansпoptȣ̆ în Eȣpoпa.

Akȣm gȣvepnȣлȣ̆ Engлezȣ̆ nȣ maĭ dъ în apendъ вънчiлe шi kîшtigъ пe anȣ̆ nȣmaĭ 50,000 de gaлвenĭ.

Dap шi în Iaпonia шi Kina esistъ лokȣpĭ ȣnde se пpindȣ̆ mъpgъpitapĭ. Лokȣлȣ̆ чentpaл пentpȣ komepцȣлȣ̆ mapgapitapeлopȣ̆ în Asia, este opaшȣл Madpas în India; d'akoлo vine maĭ tot mapgapitapȣлȣ̆ în Eȣpoпa; însъ чeĭ maĭ mapĭ pъmînȣ̆ în India пentpȣ sȣvepaniĭ Asieĭ, чeĭ maĭ miчĭ чeva, se tpimitȣ̆ în Eȣpoпa, пentpȣ kȣpцiлe pegaлe d'aiчĭ. Împъpaцiĭ kinezĭ aȣ̆ o mape sлъвiчiȣne пentpȣ mapgapitapĭ; înkъ în anȣлȣ̆ 100 'nainte de Xpistosȣ̆, impepatopȣлȣ̆ kinezȣ̆ Vati a tpimis o fлotiлъ лa oчeanȣлȣ̆ indikȣ̆ ka sъ kaȣte akoлo mapgapitapĭ. Dap шi пoпȣлȣлȣ̆ kinezȣ̆ iȣвeшte mȣлtȣ̆ aчeastъ skȣлъ, вa înkъ gъsim akoлo niшte istopiĭ estpaвagante. Aшa ziчe o tpadiцiȣne kinezъ; kъ odatъ s'a пpinsȣ̆ ȣn mapgapitapȣ̆ aшa de mape шi de лȣminosȣ̆ în kît лa лȣmina лȣĭ, a feptȣ̆ opezȣ! Eatъ ȣn вasmȣ!

Dap шi în Amepika se пpinde mapgapitapĭ în maĭ mȣлte лokȣpĭ, лa goлfȣл de Meksikȣ̆, лa goлfȣлȣ̆ de Пanama шi Kaлifopnia. În timпȣлȣ̆ nostpȣ s'a gъsitȣ̆ вънчĭ de mъpgъpitapĭ шi лîngъ цъpmȣpiлe de Nev-Jersey; akoлo a gъsitȣ̆ ȣnȣ̆ mapgapitap d'o вaлoape de 1000 doлapĭ (600 zвanzigĭ). — În Afpîka esistъ nȣmaĭ ȣnȣ̆ лokȣ̆ лîngъ Aлџepia, ȣnde se пpinde mapgapitapiĭ în mape.

În Eȣpoпa se gъseskȣ̆ mapgapitapĭ nȣmaĭ în ȣneлe pîȣpĭ dap nȣ în mape. Kiapȣ̆ istopikȣлȣ̆ pomanȣ̆ Tacitu шtia kъ în ȣneлe pîȣpĭ din Angлia se gъseskȣ̆ mapgapitapĭ. De лa anȣлȣ̆ 1761—1769 пpindepea mapgapitapiлopȣ̆ лa Perth în Skoцia a dat ȣnȣ̆ kîшtigȣ̆ de 20,000 gaлвenĭ. Dap шi în Фpanцa шi Џepmania шi maĭ kȣ seamъ în Saksonia în pîȣлȣ̆ Eлstep, se gъsesk mapgapitapĭ, însъ opdinapĭ; maĭ 'nainte пpindeaȣ̆ mapgapitapĭ шi în Sȣeцia шi Лivonia, Apxangeл шi Novogopodȣ̆.

În timпȣлȣ̆ modepnȣ̆ aȣ̆ gъsitȣ̆ o metodъ a skoate mapgapitapĭ din moлȣskȣ̆ fъpъ sъ'л omoape; aчeasta va пpodȣчe kȣ timпȣлȣ̆ ȣnȣ̆ mape foлosȣ̆ лa aчeastъ pamȣpъ a indȣstpieĭ de лȣksȣ̆.

În Kina a întpeвȣingatȣ̆ de mȣлtȣ̆ timпȣ̆ metoda ȣpmъtoape spe a пpodȣчe mapgapitapĭ aptifiчiaлĭ; adikъ koпii adȣnȣ̆ akoлo moлȣsчĭ în лȣna лȣĭ Aпpiлie шi Maiȣ̆; лe deskidȣ̆ gȣpa шi вagȣ̆ akoлo o вȣkatъ de лemnȣ̆ de вamвȣs, пe ȣpmъ vinȣ̆ чeĭ mapĭ шi пȣnȣ̆ akoлo вȣkъцĭ de apamъ, de oase шi de пetpe potȣnde, пe ȣpmъ пȣne akoлo ka 3 лingȣpĭ плine de пȣлвepe de soлzĭ de пeшte amestekate kȣ aпъ, лe skotȣ̆ вȣkъцiлe de вamвȣs шi 'ĭ вagȣ̆ înapoĭ în aпъ, ȣnde moлȣsчiĭ pemînȣ̆ tpeĭ anĭ, пe ȣpmъ лe skotȣ̆ шi gъseskȣ̆ mapgapitapĭ întp'înseлe. Ast-feл пpodȣkȣ̆ o matepie, kape seamъnъ mȣлtȣ̆ kȣ mapgapitapiĭ adeвъpaцĭ (nȣmeлe лopȣ̆ este: Mushel-Perls). Dap лȣkpȣ kȣpios, kineziĭ sînt în stape a da aчestopȣ̆ mъpgъpitapĭ fopma oapeшkъpȣia oвiektȣ̆; e destȣл ka sъ пȣie akoлo

fopma ȣnȣĭ oвiektȣ̆ (ȣ. e. o пagodъ) шi ачest oвiektȣ̆ se faче de mapgapitapȣ̆ în kopпȣлȣ̆ moлȣsчелорȣ̆.

Este o întpeвape dakъ întp'adeвъpȣ̆ s'a gъsitȣ̆ пînъ akȣmȣ̆ ȣnȣ̆ mapgapitapȣ̆ aшa de mape, înkît sъ пoatъ fi пpiвitȣ̆ ka peџeлe tȣtȣлорȣ̆, întokmaĭ пpekȣmȣ̆ diamantȣлȣ̆ Koi-eлпȣp, este пpiвitȣ̆ akȣm ka peџeлe diamanџiлорȣ̆?

Eatъ pъsпȣnsȣл:

Мъpgъpitapȣл челȣ̆ maĭ mape, kape esistъ în Eȣpoпa, este ачела kape a opпatȣ̆ kaпела peџeлȣĭ Fiлiп IV din Sпania, елȣ̆ a kîntъpitȣ̆ 126 kapaџĭ. Dap în tpesopȣлȣ̆ Mongoлȣлȣĭ челȣĭ mape în Asia, s'a gъsit ȣnȣ̆ mapgapitapȣ̆ d'o лȣnџime d'ȣn џолȣ̆ шi d'o лъpџime de $^2/_3$ џолȣ̆! Пaпa Пaȣл II a kȣmпъpat ȣnȣ̆ mъpgъpitapȣ̆ пentpȣ 140,000 gaлвenĭ! Пaпa Leon X a kȣmпъpatȣ̆ ȣnȣ̆ aлtȣ̆ mъpgъpitapȣ̆ пentpȣ 80,000 gaлвenĭ. Peпȣвлika Veneџieĭ a tpimis în anȣл 1537 Sȣлtanȣлȣĭ Soлiman II, dpentȣ̆ dapȣ̆, ȣnȣ̆ mapgapitapȣ̆ kape a kostatȣ̆ 100,000 gaлвenĭ. Лa Пanama s'a gъsitȣ̆ ȣnȣ̆ mapgapitapȣ̆ de mъpimea ȣnȣĭ oȣ̆ de пopȣmвȣ̆, aвînd o вaлoape d'ȣn miлion de taлepĭ (333,000 gaлвenĭ) ачesta л'a лȣatȣ̆ Fiлiп II din Sпania în anȣл 1597. Dap mapgapitapȣл челȣ̆ maĭ mape de kape se шtie пînъ akȣm, epa ачела aл peџineĭ Kлeoпatpa din Eџiптȣ̆, пe kape ea, dpent koketъpie 'л a datȣ̆ лȣĭ Antonis întp'o въȣtȣpъ, adikъ л'a disoлȣtȣ̆ în oџet; kъчĭ mapgapitapiĭ (kape sînt komпȣшĭ de kapвonatȣ̆ de kaлчiȣ̆ saȣ̆ tiвiшip) se desoлвъ în opĭ че aчidȣ̆ saȣ̆ лȣkpȣ akpȣ (oџet, вinȣ̆ akpȣ).

Eatъ eap o kȣpiozitate! Mapgapitapiĭ nȣ sînt în okiȣлȣ̆ kimistȣлȣĭ aлtȣ̆ nimikȣ̆ de kîtȣ̆ tiвiшipȣ, пpekȣm diamanџiĭ nȣ sînt aлt nimik лa kimistȣ̆ de kîtȣ̆ kъpвȣnĭ. Eatъ лa че se pedȣkȣ̆ în шtiinџъ skȣлeлe, idoлiĭ џenȣлȣĭ ȣmanȣ̆, maĭ kȣ seamъ a seksȣлȣĭ fpȣmosȣ̆. Întp'adeвъpȣ̆ a zis ȣn saвant, anaлisa este kîte odatъ inamikъ fpȣmȣseџeĭ, aпoĭ anaлisa kimikъ пpodȣче feлȣpimĭ de desiлȣsiȣnĭ шi mikшopъp

ЛEOПAPDȣЛȣ̆ saȣ̆ ПAНTEPA.

Лeoпapdȣлȣ̆ (Felis pardus, felis Leopardus L.) este шi елȣ̆ ȣnȣ̆ animaлȣ̆ din famiлia пisiчелop, вa sъ zikъ este шi елȣ̆ ȣnȣ̆ вьpȣ̆ вȣnȣ̆ kȣ лeȣлȣ̆, de ачеa e шi nȣmeлe лȣĭ de *Лeoпapdȣ̆*.

Natȣpaлistiĭ пpiвeskȣ̆ akȣmȣ̆ Лeoпapdȣлȣ̆ шi Пantepa ka o singȣpъ sпeџъ. Dap Buffon, kape epa d'o oпiniȣne kontpapie, kapaktepizъ Лeoпapdȣлȣ̆ în modȣлȣ̆ ȣpmъtopȣ̆: „Чел d'întîiȣ̆ din aчeste animaлe, ziче елȣ̆, kape se gъseшte în kontinentȣлȣ̆ вekiȣ̆, este Пantepa чea mape, kape epa kȣnoskȣtъ лa Eлeniĭ antiчĭ, sȣв nȣmipe de *Пapdaлis*, dap Лatiniĭ antiчĭ o nȣmeskȣ̆ *Panthera* saȣ̆ *Pardus*, kape nȣme s'a skimвatȣ̆ în лimвa Pomaniлopȣ̆ maĭ пe ȣpmъ în ачела de *Leopardus*. Kopпȣл ачestȣĭ animaлȣ̆ kîndȣ̆ e kpeskȣtȣ̆ вine, ape 5 saȣ̆ 6 пiчioape лȣnџime, de лa вîpfȣлȣ̆ вotȣлȣĭ пînъ лa înчeпȣtȣлȣ̆ koadeĭ, dap koada însȣшĭ ape doȣъ пiчioape лȣnџime. Пeлea sa este d'o koлoape gaлвenъ înkisъ лa sпinape шi лa amîndoȣъ лatȣpiлe kopпȣлȣĭ, dap sȣв въpтъ e neagpъ; aпoĭ din intepвaлȣ̆ în intepвaлȣ̆ se въdȣ̆ пe dînsa пete potȣnde saȣ̆ oвaлe negpe, kape seamъnъ kȣ niшte ineлe mapĭ; maĭ toate aȣ̆ шi o пatъ neagpъ în чentpȣ; însъ пe kaпȣ̆, пe пeптȣ̆, пe въpтъ шi пe пiчioape aȣ̆ шi пete плine în mizлokȣ̆. „Лeoпapdȣлȣ̆, kontinȣe Buffon, este ȣnȣ̆ animaлȣ̆, kape tpъeшte лîngъ pîȣлȣ̆ Senegaл în Gȣineea шi aлte џъpĭ mepidionaлe, e maĭ mikȣ̆ de kîtȣ̆ Пantepa чea mape; kъчĭ ape nȣmaĭ 4 пiчioape în лȣnџime. Пeлea sa пe пiчioape este gaлвenъ înkisъ, пe kînd пe въpтъ aлвъ, aпoĭ пeteлe negpe în fopmъ de ineлe kape se gъseskȣ̆ пe kopпȣлȣ̆ лȣĭ, sînt maĭ miчĭ de kît ачелea aлe пantepeĭ saȣ̆ a Oнчeĭ шi maĭ toate sȣnt komпȣse de пatpȣ, чinчĭ пete miчĭ плine.

Kiap aчeastъ deskpiepe ale лȣĭ Buffon, n'a пȣtȣt înkpedinцa пe natȣpaлistiĭ modepnĭ, kъ Леопapdȣлȣ шi Пантepa sînt doъ sпeцe шi eĭ iĭ пpiveskȣ ka o singȣpъ sпeцъ.

Dap opĭ kȣm, kapakтepiлe zooлoцiчe aлe aчestȣĭ animaлȣ sînt чeлe ȣpmъtoape. Eлȣ ape, ka пisika, ȣпȣ kopпȣ sȣпцipe, o koadъ лȣпgъ, kaпȣлȣ potȣndȣ, ȣpekiлe skȣpte шi potȣnde, лimбa akoпepitъ kȣ пiшte пaпiлe tapĭ. Gpisȣлȣ okiлopȣ sъĭ e kpъпatȣ totȣ ka лa пisikъ; ape kîte чiпчĭ deцete apmate de ȣngiĭ tъioase, tapĭ шi kape пoate sъ se askȣпzъ (tokmaĭ ka лa пisiчĭ).

Eлȣ se gъseшte în kлimeлe чeлe maĭ kaлde aлe Afpiчeĭ шi Asieĭ пatpia tigpȣлȣĭ; akoлo se цine în пъdȣpĭ dese, dap ȣmблъ шi лîngъ pîȣpĭ шi лokȣpĭ лokȣite de oamenĭ, ȣnde goпeшte dȣпe animaлe domestiчe, ka sъ лe mъпîпчe; însъ pap atakъ пe ȣпȣ omȣ. Eлȣ se aгaцъ шi пe ȣпȣ apбope kȣ o mape faчiлitate. Boiaцiopiĭ пpetindȣ: kъ, kapnea лȣĭ e бȣпъ de mînkape; пeлea лȣĭ e foapte stimatъ.

De шi e difiчiлȣ d'a ȣmблa kȣ лeoпapdȣлȣ saȣ пantepa шi a'л învъцa лa чeвa, însъ sъ пpetinde kъ лokȣitopiĭ din цepiлe ȣnde

Leopardulŭ (felis pardus L.)

se цine лeoпapdȣлȣ saȣ пantepa, se sepвeskȣ kȣ пantepa învъцatъ ka, kȣ пiшte kîĭnĭ de вînъtoape, цiind-o însъ пe dpȣmȣ întp'o koлiвie înkisъ шi пȣmaĭ kînd вînatȣлȣ se apatъ, iĭ deskide ȣшa koлiвieĭ, atȣпчĭ пantepa se apȣпkъ asȣпpa вînatȣлȣĭ шi'л пpinde, însъ kînd s'a întîmплatȣ ka sъ пȣ'л пoatъ пpinde, de pъmine se faчe atîta de fȣpioasъ în kîtȣ este în stape sъ se apȣпчe kiap asȣпpa stъпîпȣлȣĭ eĭ ka sъ-лȣ omoape, daka aчesta пȣ îngpiжeшte a apȣпka înaintea eĭ, вp'ȣпȣ mieл kȣ kape sъ-ĭ пotoлeaskъ fȣpia eĭ чea sîпцepoasъ.

Aлцĭ вoiaцiopĭ paпoptȣ kъ, kînd лokȣitopiĭ dȣпъ pîȣлȣ Senegaл пpindȣ ȣпȣ лeoпapdȣ, шi îл adȣk în opaш, fakȣ aчeasta kȣ o ma-

pe џеремоnie, къчĭ atȣnчĭ kiap peџеле opaшȣлȣĭ терџе съ'л întîmпіne, fiind kъ, ziче елŭ, se kȣвіne ka ȣn peџе съ приimeaskъ ȣnŭ алтŭ peџе, adikъ леопардȣлŭ, kape este привіtŭ ла eĭ ka peџеле animaлелорŭ. Dap dȣпе че аŭ adȣs aчestŭ peџе ал animaлелор kȣ алаiŭ шĭ парадъ ла піаџа орашȣлȣĭ, реџеле оаmeniлор însȣшĭ îл отоаръ шĭ împarte kapnea лȣĭ ла попȣлȣлŭ съŭ. Eatъ o політikъ kȣpioasъ овsepвatъ întpe aчestŭ peџе алŭ ȣnорŭ оamenĭ сълватічĭ kътpe „фpateле съŭ" peџеле animaлелорŭ selватiче.

ПОРОZITATEA КОРПȢРІЛОРŬ.

II.

Порозitatea kopпȣpiлорŭ ape o inфлȣinџъ mape пȣ пȣmaĭ asȣпpa gpeȣtъџiĭ лор, чĭ шĭ asȣпpa алторŭ kȣaлітъџĭ fizічеĭ лорŭ. Аша s. e. штimŭ kъ kopпȣpiĭ порошĭ sînt kondȣktopĭ pъĭ пentpȣ kълdȣpъ. Kînd o вȣkaтъ de лemnŭ apde ла ȣnŭ kъпътîiŭ, пȣtemŭ пpea віne съ џinemŭ aчestŭ лemnŭ kȣ kъпътîiȣл чел-л-алтŭ în mînъ; dap kînd înkълzimŭ tape kъпътîiȣл ȣneĭ верџеле de fepŭ, toatъ вapga se faче îndatъ atît de kaлdъ, înkîtŭ пȣ пȣtemŭ съ џinemŭ nічĭ kъпътîiȣлŭ чел-л-алтŭ în mînъ, asta провіne fiind kъ fepȣлŭ шĭ toate metaлеле sînt kondȣktopĭ вȣnĭ пentpȣ kълdȣpъ шĭ лemnȣ, пȣ. Afapъ de лemnŭ шĭ лînъ, пъpŭ de animaле, вȣmвakȣлŭ шĭ kînina шĭ maĭ kȣ seamъ kъpвȣniĭ sînt kondȣktopĭ pъĭ пentpȣ kълdȣpъ. Aчeastъ kȣaлitate a лорŭ este шĭ kaȣza kъ ne sepвimŭ kȣ вestminte de лînъ, de вȣmвakŭ saŭ de kînenъ saŭ kȣ влane de пъpŭ ka съ ne пpezepвъmŭ iapna de fpigŭ; къчĭ aчeste овіekte înвeлindŭ kopпȣлŭ nostpȣ, împedikъ kълdȣpa natȣpaлъ a kopпȣлȣĭ nostpȣ ka съ пȣ se pъsпîndeaskъ afapъ în aepŭ шĭ аша ne џinŭ kaлdŭ. Kînd îшĭ imaџinъ чinева kъ o влanъ вȣnъ ne dъ iapna kълdȣpъ, e gpeшitŭ; къчĭ влana este ȣnŭ лȣkpȣ moptŭ шĭ n'ape kълdȣpъ, dap влana пъpoasъ пpin kȣaлitatea sa de kondȣktopŭ pъŭ de kълdȣpъ, пȣ kondȣче kълdȣpъ kopпȣлȣĭ nostpȣ afapъ ла aep peче, de aчeea ne pъmîne kълdȣpa noastpъ пpoпpie шĭ ne e kaлdŭ. De aчeea o съ înџeлeagъ чinева oвічеiȣлŭ ȣnop попȣлĭ лokȣitopĭ kлimeлорŭ kaлde d'a fi îmвpъkatŭ шĭ вapa kȣ влane; къчĭ влana, întokmaĭ kȣm împedekъ eapna ka съ пȣ easъ kълdȣpa kopпȣлȣĭ nostpȣ afap' în aepŭ fpigȣposŭ, аша împedekъ вapa ka kълdȣpa пpea mape a soapeлȣĭ че domneшte atȣnчĭ, съ пȣ intpe în kopпȣлŭ nostpȣ. Аша dap mepgîndŭ чinева вapa în влanъ ла soape, îĭ ва fi maĭ pъkoposŭ de kîtŭ ла ȣnȣ mepgîndŭ kȣ пeлea goaлъ ла soape.

Пentpȣ apxitekџĭ, kȣnoшtinџa пopozitъџiĭ kopпȣpiлорŭ, este d'o foapte mape impoptanџъ. Eatъ în че modŭ. E штiȣtŭ kъ ȣneле kase aŭ ȣnŭ defektŭ kъ пepeџiĭ лорŭ sîntŭ totŭ de ȣna ȣzĭ. De ȣnde пpoвіne aчeasta? Aчeasta пpoвіne kîndŭ kлъdeшte чinева o kasъ de пetpe foapte masiвъ шĭ deasъ. O asemenea пiatpъ kape okȣпъ toatъ gposimea zidȣлȣĭ, iapna kîndŭ kъпътîiȣлŭ eĭ se aflъ afapŭ în fpigŭ шĭ se pъчeшte, atȣnчĭ îndatъ kondȣче fpigŭ ла kъпътîiȣлŭ съŭ чeлŭ aлтŭ че se aflъ în kasъ; пpin ȣpmape, aвȣpiĭ kaлzĭ din kasъ se kondenseazъ în aчestŭ kъпътîiŭ întokmaĭ ka пe faџa din întpȣ a џeamȣpiлорŭ kape se ȣdъ шĭ se пъdȣшeskŭ. De aчeea, пȣ e віne съ fakъ чinева пepeџiĭ kaseĭ saлe d'o singȣpъ пiatpъ gpoasъ шĭ masiвъ. Дъ aчeea kaseлe de kъpъmidъ saŭ de пъmîntŭ gaлвeнŭ џinŭ eapna maĭ kaлdŭ шĭ пȣ se пъdȣшeskŭ аша ka kaseлe de пietpe masiвe.

Dap пopozitaiea ape o inflȣinџъ mape шĭ asȣпpa konsepвaџiȣneĭ kopпȣpiлорŭ opganiче; (плante шĭ animaлe) къчĭ, kînd пopiĭ ȣniĭ kopпŭ sînt плinĭ de aepŭ, kopпȣлŭ съ stpikъ kȣpîndŭ, dȣ

ачееa kîndȣ воimȣ sъ пъstpъmȣ mȣлtȣ timпȣ ȣпȣ kopпȣ opganikȣ (s: e. плантъ ши kapne), atȣнчǐ ле пȣпemȣ întp'ȣпȣ teaskȣ kape апаsindȣ asȣпpa moлekiлopȣ (пъptiчeлeлopȣ) kopпȣлȣǐ, gonеште аеpȣлȣ ши апа dintp'înшiǐ ши ле konsepвъ апа. De ачееa пastpama se пъstpeazъ mȣлtȣ timпȣ ши пȣ se stpikъ.

Dap ши konsepвaцiȣnea kopпȣpiлopȣ neopganiчǐ s. e. пetpiлopȣ, depînde de пopozitatea лopȣ. Пietpiле пepoase пȣ se konsepвъ mȣлtȣ; къчǐ în пopiǐ лopȣ intpȣ пikъtȣpǐ de плoaie kape iapna îngeцȣ, апоǐ giaцa ле kpaпъ. De ачеa apxitekцiǐ kape вopȣ sъ zideaskъ клъd'pǐ foapte ши dȣpaвiле (пpnkȣm пodȣpǐ ши foptepeцe) sъ ле клъdeaskъ пȣmaǐ dȣ пietpi masiвe ши пeпopoase.

Nȣ пȣmaǐ аеpȣ, чǐ ши feлȣpimǐ d' алte gaze saȣ aвȣpǐ sîntȣ aвsopвite (îngiцite) пpin пopiǐ kopпȣpiлopȣ, de ачееa ачеste kopпȣpǐ ȣвsopвȣ ши ȣпеле gaze въtъmътoape. Ачеasta e kaȣsa къ вestminteле de лînъ ш. ч. л. deвinȣ лiпiчǐoase kîndȣ aȣ вenitȣ în kontaktȣ (atinцepe) kȣ ȣпȣ omȣ saȣ animaлȣ, kape ape o вoaлъ лiпiчǐoasъ; ши asta este kaȣsa къ asemenea oвiekte пpoвeнindȣ dintp'o цapъ ȣnde este чȣma, tpeвȣe maǐ naintе sȣпȣsъ къpъцeniеǐ kapantinештǐ ka sъ skoatъ kontaцiȣлȣ saȣ moлima askȣnsъ în пopiǐ лopȣ.

Пopozitatea, kape esistъ întp'ȣпȣ gpadȣ naintatȣ ла къpвȣпi, a фъkȣtȣ къ ачеstȣ kopпȣ a deвenitȣ foapte пpeчiosȣ ши în indȣstpie sпpe къpъцenica kopпȣpiлopȣ. S'a фъkȣtȣ esпepmîntȣ, aȣ stpekȣpatȣ sпълȣчitȣpǐ d'апе пȣtpede ши пȣtȣpoase пpin пȣлвepea de къpвȣпi ши îndatъ апа a deвenitȣ лimпede, фpȣmoasъ ши фъpъ пiчǐ o odoape! къчǐ къpвȣпiǐ aȣ îngiцitȣ în пopiǐ лopȣ mатepiiле nekъpъцeniеǐ ши пȣtpede amestekate kȣ апъ. Ачеasta este ши kaȣsa къ ши апа noastpъ tȣpвȣpe din Dîmвoвiцъ, deвine лimпede ши фpȣmoasъ kîndȣ se stpikoapъ пpin пetpa пopoasъ, kape o цinemȣ dinadinsȣ în kasъ пentpȣ къpъцeniеȣ апеǐ. Dap платina este ȣпȣ metodȣ пpeчiosȣ kape фaчe esчeпцiȣne din toate челе алte metaле; къчǐ ea e atîtȣ de пopoasъ ши пopiǐ seǐ îngitȣ atîta аеpȣ, în kîtȣ ачеstȣ аеpȣ se'ndeasъ în ачештǐ пopǐ, ши пpin îndesape, se aпpinde din sineшǐ.

Пелеa kopпȣлȣǐ nostpȣ este шî ea плinъ de neпȣmepoшǐ пopǐ neвiziвiлǐ. Пpintp'ачештǐ пopǐ esȣ neînчetatȣ aвȣpǐ de апъ din kopпȣлȣ nostpȣ; пȣtemȣ kiapȣ sъ ziчemȣ къ чеa maǐ mape пapte a апеǐ kape o вemȣ, ese пpintp'ачештǐ пopǐ. Ачеste aвȣpǐ kîndȣ esȣ din kopпȣ, se peчeskȣ ши deвin пikъtȣpǐ de апъ însъ foapte miчǐ ши neвiziвiле ши kontpiвȣe a pъkopi kълdȣpa пieлеǐ noastpe ши ne фaчe пosiвiлǐ къ пȣtemȣ sъ pъmînemȣ kite o datъ întp'ȣпȣ аеpȣ foapte kaлdȣ (s. e. întp'o вae de вaпopȣ, pȣseaskъ saȣ tȣpчeaskъ). Doǐ saвanцi Engлezǐ Banks ши Solander aȣ фъkȣtȣ esпepimentȣ ши aȣ pъmasȣ kite oптȣ minȣte întp'ȣпȣ kȣпtopȣ плinȣ kȣ вaпopȣ de 101 gpade adikъ kȣ 21 gpade maǐ kaлdȣ de kîtȣ апа fepвinte ши în kape în пȣцine minȣte s'a пȣtȣtȣ koaчe ȣпȣ oȣ! Tpansпipaцiȣnea neînчetatъ a aвȣpiлopȣ eшiцǐ din пopiǐ kopпȣлȣǐ лopȣ, pъkopindȣ'ǐ kopпȣлȣ, a фъkȣt къ пȣ s'aȣ пîpлitȣ în ачеstȣ kȣпtopȣ.

Ȣпȣ kopпȣ пoposȣ este în stape a aвsopвi (îngiцi) difepite gazȣpǐ saȣ aвȣpǐ ши ачеstȣ gazȣ se îndeasъ în пopiǐ ачеstopȣ kopпȣpǐ. De ачееa вedemȣ къ o вȣkatъ de metaлȣ платina kînd este пopoasъ, îngite mȣлt аеp, (60 de opǐ maǐ mȣлtȣ adikъ întp'ȣпȣ sпaцiȣ d'ȣпȣ цoлȣ kȣвikȣ sînt koпpinse 60 de цoлȣpǐ kȣвiчe de аеpȣ) ши îл îndeasъ în пopiǐ sъǐ апа de mȣлtȣ înkitȣ se înkълzeште întp'atîta къ aпpindȣ gazȣлȣ idpoцenȣ. Dȣпe ачеste вaze sînt лȣkpate niште maшine de aпpindepea fokȣлȣǐ.

Пе ачеstȣ temeiȣ este вazatъ metoda d'a пpeпapa siлitpa din gȣnoiȣ. Adikъ fakȣ niште zidȣpǐ пopoase фъkȣte de пъmîntȣ gaлвen вap, паiȣ, чeпȣше, gȣnoiȣ ши алte pemъшiцȣpǐ de kopпȣpǐ animaле. Ачеste zidȣpǐ sînt din timпȣ în timпȣ ȣdate kȣ апъ. Пpintp'ачеasta, gȣnoiȣлȣ ши pemъшiцeле opganiчe se îmпȣtpezeskȣ, se fopmeazъ în аеpȣ gazȣлȣ amoniakȣ, din amoniakȣ se фaчe aчidȣ nitpikȣ

kape fiindȣ ingiџitȣ de kътре вар шi ченȣша zidȣрiлорȣ, se komвinъ шi продȣче siлiтръ.

Ачеstȣ прочеsȣ ал formъреĭ siлitpeĭ, se apatъ kîte odatъ în kaseлe oameniлорȣ fъръ воеа шi плъчереа лорȣ; adikъ în ȣнеле kase igpasioase kape staȣ пе ȣнȣ пъmîntȣ nomoлosȣ, se apatъ пе переџi алвĭ niште пете koлopate, kape seamъnъ mȣлtȣ kȣ вȣвеле kape esȣ пе пелеа omȣлȣĭ; ачеste пете konpinde siлiтръ. Negpeшit kъ asemenea kase нȣ sînt sъnъtoase пentpȣ лokȣinџa oamenілорȣ. De aчееа, o sъ не esплikътȣ kȣm поate вiвлiа sъ ворвeaskъ de niште вȣве че esȣ пе kase шi kape тpeвȣe înkise; kъчĭ în opient, Eџiptȣ, Sпania, Xiлi în Amepika шi maĭ în toate kлimeлe kaлde, se веde ачеstȣ fenomenȣ.

Пpin пopozitatea kopпȣрiлорȣ, sîntemȣ în stape sъ продȣчемȣ ачidȣ sȣлfikȣ saȣ вiтpioлȣ. În ȣнеле лokȣрĭ ȣnde sînt въĭ de пȣчioasъ, aȣ овiчеiȣ kъ maĭ mȣлџĭ волнавĭ se skaлdȣ întp'ȣнȣ вasinȣ kape se aflъ întp'o odae вine înkisъ. Akoлo s'a oвsepвatȣ kъ skîndȣрiлe шi пеpdeлiлe kaseĭ, dȣпe kîтва timпȣ sînt negpite, apse ka de вiтpioлȣ. Dap kȣm se fopmeazъ aiчĭ вiтpioлȣлȣ? Eatъ kȣm. Gazȣлȣ sȣлfȣр-idpoџenat (kape easъ neînчetatȣ din вasinȣ ȣmплȣтȣ kȣ aпъ de пȣчioasъ kaлdъ) se komвinъ kȣ oksiџenȣ aepȣлȣĭ че se aflъ în поpiĭ skîndȣрiлорȣ шi aлe пepdeлeлop, шi dintp'ачеastъ komвinaџiȣne easъ de лokȣ ачidȣ sȣлfikȣ saȣ вiтpioлȣ kepe лe apde.

Totȣ пе лeџea пopozitъџiĭ kopпȣрiлорȣ, este вazatъ metoda d'a faче iȣte oџetȣ пpin ръzътȣрĭ de лemne, kape se пȣнȣ întp'ȣнȣ вȣtoiȣ aшezatȣ întp'o odae kaлdъ neste, вȣtoiȣ пȣне ȣнȣ sasȣ плinȣ kȣ ȣнȣ fлȣidȣ препapatȣ, de o пapte pakiȣ шi 2—3 пъpџĭ aпъ. Ачеstȣ вasȣ ape o gaȣръ fъkȣтъ astfeл, kъ dintp'însa easъ neînчetatȣ ka o dȣшъ sȣвџipe de ачеstȣ fлȣidȣ шi kade neste ръzътȣрiлe de лemnȣ aflîndȣ-se în вȣtoiȣ. Dap вȣtoiȣлȣ ape жos o gaȣръ пpin kape se skȣpџe ачеstȣ fлȣidȣ. Kînd a ажȣns жos лa gaȣpa вȣtoiȣлȣĭ, eatъ kъ s'a fъkȣтȣ oџetȣ! Dap kînd toapnъ чineва ачest oџet sлaвȣ înkъ odatъ în mȣdȣлȣ apътatȣ neste ръzътȣрiлe de лemne din вȣtoiȣ, kîштigъ ȣнȣ oџet maĭ tape.

Kaȣza ачеstȣĭ прочеsȣ kimikȣ este kъ pakiȣлȣ вiindȣ în kontaktȣ (atinџepe) kȣ aepȣлȣ îndesatȣ, kape se aflъ în поpiĭ ръzътȣрiлорȣ de лemne, se komвinъ kȣ oxiџenȣл ачеstȣĭ aepȣ, se akpeшte шi deвine oџetȣ.

Dap kînd gȣnoiȣлȣ ȣdȣ, saȣ лîna ȣdъ, saȣ o kлaie de finȣ neȣskatȣ вine, s'anpinde; aчeasta este iap efektȣл пopozitъџiĭ finȣлȣĭ, a gȣnoiȣлȣĭ шi a лîneĭ kape îлesneшte anpindepea пъpтiчeлeлорȣ opganiче пpin mizлokȣл aepȣлȣĭ îndesat în поpĭ шi înkълzit.

Dap kiap шi fenomenȣлȣ, kaȣza de че плanteлe kpeskȣ ȣite шi вine întp'ȣнȣ пъmîntȣ плinȣ de xȣmъ, se esплikъ пpin пopȣzitatea kopпȣрiлорȣ, adikъ a xȣmeĭ, kape konpinde mȣлt aep шi mizлочeште înkълzipea seminџeлорȣ въgate în пъmîntȣ, шi kȣ înkълzipea шi deskomпȣнepea шi kpeштepea лорȣ. Aпoĭ xȣma ingiџe шi maĭ mȣлтъ aпъ de kît aлtfeл de пъmîntȣ (esnepiinџa a apътat kъ xȣma ingiџe 40 пъpџĭ aпъ, пъmîntȣлȣ opdinap нȣmaĭ 7 пъpџĭ, пъmîntȣлȣ de gpъdinъ 17, пъmîntȣлȣ gaлвenȣ 10—15 пъpџĭ шi nisinȣлȣ вȣposȣ нȣmaĭ o пapte). Este dap înвedepatȣ kъ, kȣ kîtȣ ȣн пъmîntȣ konpinde maĭ mȣлтъ aпъ, kȣ atîtȣ este maĭ poditopȣ.

Totȣ пpin пopozitatea kopпȣрiлорȣ ne esплikъmȣ de че foлoseште zъпada aшa mȣлtȣ лa seminџeлe въgate în пъmîntȣ toamna; kъчĭ пpin џepȣ, kpanъ пъmîntȣлȣ шi deвine maĭ пoposȣ; în aчештĭ поpĭ se adȣнъ aep, aпoĭ пpin zъпada kape akoпepe iapna пъmîntȣ, aчest aepȣ pъmîne kaлdȣ; aшa dap пpimaвapa kînd se înkълzeште timпȣлȣ se stpekopȣ în aчeштĭ поpĭ aĭ пъmîntȣлȣĭ шi kъtъџimĭ konsidepaвiлe de aпъ. De ачееа sъmînџeлe gъseskȣ пpimъвapa toate kondiџiȣniлe neчesapiĭ пentpȣ kpeштepea лорȣ, adikъ aep, aпъ шi kълdȣpъ, de ачееа se desвoлтъ шi înfлopesk aшa de вine (Ва ȣpma.)

Imпpimepia Naџioнaлъ a лȣĭ I. Pomaнoвȣ et Komп.